

ВІДГУК

опонента – доктора юридичних наук, професора Галагана Володимира Івановича на дисертацію Кравця Юліана Івановича на тему: «Помилки учасників кримінального провадження, які мають владні повноваження», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право

Ступінь актуальності обраної теми. Відповідно до частин першої–другої статті 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Отже, забезпечення належного захисту прав людини є метою процесуальної діяльності учасників кримінального провадження, які мають владні повноваження. Однак потреба виконання завдань кримінального провадження, визначених у частині 1 статті 2 КПК України, подеколи вимагає обмеження ними цих прав, що є цілком законним. Інша ситуація, коли учасники кримінального провадження, які мають владні повноваження (прокурор, слідчий, дізнавач, слідчий суддя, суддя), припускаються помилок, якими завдають шкоди правам і законним інтересам інших осіб, насамперед підозрюваному, обвинуваченому, потерпілому, законному представнику тощо. Як цілком вірно зазначає дисертант, прийняття неправомірних рішень сприяють стислі строки, брак інформації для підготовки й розгляду процесуальних документів, наслідком яких є помилки, що негативно позначаються на авторитеті зазначених учасників кримінального провадження та забезпеченні охорони прав і свобод громадян. Шкідливі наслідки таких помилок є особливо тяжкими, коли завдано моральної та матеріальної шкоди підозрюваному, обвинуваченому, засудженому та їхнім близьким, подеколи наслідки такої шкоди можуть бути непоправними й трагічними.

У практичній діяльності з розслідування кримінальних правопорушень дедалі частіше трапляються випадки допущення помилок слідчими, дізнавачами, що призводять до негативних наслідків як для кримінального судочинства загалом, так і для розслідування зокрема. Негативні наслідки мають і помилки, яких припустилися прокурори, а також судові помилки під час безпосереднього розгляду матеріалів кримінального провадження в суді, коли безпосередньо виконують завдання кримінального провадження. Тож очевидно, що вирішальним фактором реальних змін, спрямованих на підвищення ефективності кримінального провадження, є своєчасне виявлення та запобігання цих помилок. Щоб їх не припускати, насамперед потрібно усвідомити поняття помилок, дослідити причини їх виникнення та окреслити дієві заходи для їх недопущення і подолання.

Тема дослідження відповідає розділу II Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023; пункту 14 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454); узгоджується з пунктами 3.4.2.14–3.4.2.16 Переліку основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України на 2019–2023 роки, затверджених постановою Президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 року № 30.

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради НАВС (протокол від 25 жовтня 2022 року № 14) та розглянуто Координаційним бюро НАПрН України.

Метою дисертаційного дослідження ставиться комплексне вивчення помилок, яких припускаються учасники кримінального провадження, що мають владні повноваження, і розробленні механізму запобігання та усунення їх на всіх стадіях кримінального провадження.

Для досягнення поставленої мети необхідно було виконати такі завдання:

- дослідити історію розвитку й сучасний стан дослідження проблем помилок учасників кримінального провадження;
- висвітлити зміст поняття та класифікацію помилок учасників кримінального провадження, що мають владні повноваження;
- з'ясувати причини й умови допущення правових помилок під час кримінального провадження;
- проаналізувати помилки слідчого та дізнавача під час досудового розслідування кримінальних проваджень та запропонувати способи їх виправлення;
- розглянути помилки прокурора під час досудового розслідування кримінальних проваджень і визначити способи їх виправлення;
- виявити помилки слідчого судді та визначити способи їх усунення під час реалізації його повноважень на стадії досудового розслідування;
- встановити зміст поняття та види судових помилок;
- виокремити проблеми виявлення помилок на різних стадіях кримінального провадження;
- окреслити можливі напрями усунення виявлених судових помилок.

Об'єктом дослідження є процесуальні правовідносини, що виникають, розвиваються та припиняються на всіх стадіях кримінального провадження, під час яких припускаються помилок його учасники, які мають владні повноваження. Відповідно *предметом дослідження* є помилки учасників кримінального провадження, які мають владні повноваження. Опонент вважає, що об'єкт і предмет дослідження визначені правильно.

Вищенаведені обставини засвідчують *актуальність обраної теми дисертації та її науково-теоретичну та практичну значущість.*

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.
Вивчення змісту дисертації та наукових публікацій свідчить про логічну структуру роботи, що дало можливість дисертанту всебічно й повно дослідити обрану ним тему в межах визначеного обсягу дисертації.

При написанні роботи автор ґрунтовно та критично вивчив оприлюднені праці науковців, що дало йому змогу вирішити важливу наукову задачу, дати відповіді на актуальні питання, сформулювати пропозиції та рекомендації з подальшого вдосконалення теоретичних і нормативно-прикладних проблем, пов'язаних виявленням та визначенням можливих напрямів виправлення помилок, допущених учасниками кримінального провадження, які мають владні повноваження.

Обґрунтованість зроблених у дисертації висновків забезпечується емпіричними даними: узагальненими матеріалами вивчення 120 кримінальних проваджень; рішень Європейського суду з прав людини, зведеними даними анкетування 126 слідчих і дізнавачів Національної поліції України, 50 науковців у Вінницькій, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Київській, Одеській, Черкаській, Чернігівській області та в м. Києві з питань розуміння помилок, їх причин та шляхів виправлення.

Опонент вважає безумовно позитивним той факт, що під час підготовки дисертації здобувачем використано особистий багаторічний досвід роботи на посаді судді.

Результати наукового дослідження опубліковано у восьми наукових виданнях. Основні положення і висновки дисертації оприлюднено на науково-практичних конференціях і круглих столах, серед яких: Міжнародна науково-практична конференція «Кримінальне судочинство: права людини під час дії надзвичайного або воєнного стану» (м. Київ, 18 листопада 2022 року), засідання круглого столу «Кримінально-правові й процесуальні відповіді на виклики воєнного стану в Україні» (м. Київ, 27 січня 2023 року), міжвідомча науково-практична конференція «Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 28 квітня 2023 року), засідання круглого столу «Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України» (м. Київ, 27 жовтня 2023 року).

Отже, дисертаційне дослідження Кравця Юліана Івановича виконане на належному науковому рівні, а публікації здобувача відображають всі його розділи.

Новизна представлених результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних монографічних досліджень теоретичних і практичних питань, спрямованих на виявлення й подолання

помилки учасників, які мають владні повноваження, під час реалізації ними їхніх функцій на всіх стадіях кримінального провадження. До найсуттєвіших результатів, що визначають концептуально нові наукові положення та висновки й становлять наукову новизну дослідження, належать такі положення:

вперше:

– комплексно розроблено концептуальні засади помилок як негативних явищ, допущених учасниками, які мають владні повноваження, розроблено механізм процесуальної діяльності, спрямований на усунення та запобігання помилкам, що охоплює відомчий, прокурорський та судовий контролю залежно від стадії кримінального провадження;

– схарактеризовано зміст і визначене співвідношення причин та умов помилок, допущених учасниками кримінального провадження, які мають владні повноваження. До причин помилок належать обставини або процеси, поділені за трьома рівнями, що зумовлюють їх наявність під час реалізації своїх прав та обов'язків, знижуючи ефективність правозастосування. Натомість умовами допущення помилок учасниками кримінального провадження, які мають владні повноваження, є широкий спектр обставин, за яких можливе їхнє виникнення (зокрема, структура та функціонування судів, правоохоронних органів та інших установ, що впливають на процес правосуддя; рівень підготовки та кваліфікація вказаних учасників, доступ до необхідних ресурсів та технологій; якість та чіткість процесуального законодавства тощо);

– здійснено класифікацію помилок, допущених учасниками кримінального провадження, які мають владні повноваження, запропоновано концептуальні напрями їх виправлення залежно від стадій кримінального процесу та виконання такими учасниками конкретних процесуальних дій з огляду на властиві їм функції;

– розроблено та запропоновано внесення змін й доповнень до статей 22, 303, 309, 349, 370, 404, 469 КПК України з метою реалізації засади змагальності сторін кримінального провадження як гарантії запобігання помилкам учасниками кримінальних проваджень, які мають владні повноваження;

удосконалено:

– формулювання причин та умов, що впливають на допущення помилок кожним з учасників, які мають владні повноваження, на окремих стадіях кримінального провадження;

– форми неправильного застосування закону: а) незастосування закону, який підлягає застосуванню: якщо суд не врахував чинний закон України про кримінальну відповідальність, який мав би бути застосований до конкретної ситуації; б) застосування закону, який не підлягає застосуванню: якщо суд застосував закон України про кримінальну відповідальність, який не є чинним на момент вчинення злочину; неправильне тлумачення закону, що суперечить

його точному змісту: якщо суд неправильно тлумачив норми закону, що призвело до неправильного їх застосування;

– позицію щодо виокремлення ознак слідчих помилок і розкриття й деталізації їх змісту, до яких, зокрема, належать сумлінна омана, що є наслідком активної діяльності слідчого, недотримання ним порядку провадження досудового розслідування, типовість помилок, наявність певних закономірностей у їх існуванні, що пояснюють їх причину й динаміку тощо;

– диференціювання слідчих помилок на дві групи: за змістом (гносеологічні й діяльнісні) та за формою вияву (помилки в застосуванні законодавства, неповний або цілком неправильний підбір засобів здійснення кримінального провадження);

дістало подальший розвиток:

– визначення історії розвитку й стану наукової розробленості проблем здійснення помилок учасниками кримінального провадження, які мають владні повноваження;

– формулювання визначення помилки в кримінальному провадженні, згідно з яким це неправильна думка, хибне уявлення учасників кримінального провадження, що мають владні повноваження та сумлінно ставляться до своїх обов'язків, сформоване під впливом неправильного сприйняття фактичних і юридичних обставин досліджуваних подій, спричинене рівнем професійної правосвідомості, браком спеціальних знань, життєвого та/або професійного досвіду, а також особистісними рисами;

– поняття помилки слідчого і дізнавача як ненавмисного порушення закону, недоліків чи бездіяльності, допущених під час розслідування кримінальних правопорушень, будь-якої некоректності в процесуальних діях, зокрема під час мислення та прийняття рішень компетентною особою, яка є носієм відповідних прав й обов'язків, під впливом неправильного сприйняття фактичних і юридичних обставин досліджуваних подій під час кримінального провадження;

– аргументація потреби в процесуальному документі, який має іменуватися вказівкою як за назвою, так і за змістом, складатися відповідно до пункту 4 частини 2 статті 36 КПК України й охоплювати відомості, необхідні для керівництва досудовим розслідуванням щодо обставин кримінального провадження, правової кваліфікації, вказівки про проведення додаткових процесуальних дій, порядку взаємодії слідчого з іншими органами тощо;

– необхідність нагляду прокурора на досудовому провадженні для забезпечення ефективного механізму виправлення помилок, допущених під час досудового розслідування, і функції судового контролю в досудовому провадженні, що дає змогу виокремити доволі широке коло судових прерогатив, які розподілено на дві групи – захисні та регуляційні повноваження суду.

Сформульовані в дисертації положення, висновки та рекомендації обґрунтовані на основі особистих досліджень та оприлюднені у 8-ми наукових працях, зокрема, у чотирьох наукових статтях у фахових виданнях України та чотирьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях, зокрема

міжнародних. Окремі положення дисертації викладено у співавторстві в науковій статті «Помилки слідчого під час підготовки, прийняття та реалізації процесуальних рішень на стадії досудового розслідування» й тезах доповіді «Основні напрями профілактики помилок слідчого і дізнавача під час досудового розслідування кримінальних правопорушень». Відповідно до вимог МОН України, по кожній з цих публікацій визначено особистий внесок дисертанта – 70 %. Ідеї та розробки, що належать співавторам, у дисертації не використовувалися.

При використанні для аргументації власних положень і висновків та напрацювань інших учених обов'язково зроблені відповідні посилання.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість результатів дослідження, положень та висновків у дисертації Кравця Юліана Івановича на тему: «Помилки учасників кримінального провадження, які мають владні повноваження» не викликають зауважень та заперечень.

Обґрунтованість наукових положень дисертації забезпечується правильним вибором і застосуванням сучасних методів наукового дослідження, які обумовлені його предметом. Емпіричний матеріал відповідає вимогам репрезентативності, належним чином проаналізований і доречно використаний по тексту дисертації. З огляду на структуру роботи, дисертанту вдалося розглянути як теоретичні, так і практичні проблеми обраної теми дослідження, підсилити їх пропозиціями й рекомендаціями щодо варіантів законодавчого вирішення неузгоджених між собою чи суперечливих положень чинного КПК України.

Висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, достатньою мірою аргументовані, науково обговорені і достовірні. Висновки по дисертації логічно витікають із отриманих результатів, а рекомендації базуються на висновках дослідження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Використання під час підготовки дисертації *методологічних засад* дослідження свідчить про належне володіння дисертантом загальнонауковими та спеціальними методами наукового пізнання, про системний підхід до вирішення поставлених перед собою завдань. Зокрема, автором застосовано низку методів, характерних для наукових робіт: діалектичний, історично-правовий, логіко-юридичний, догматичний, соціологічні та статистичні методи. Вони доречно використані для формулювання авторських обґрунтувань запропонованих висновків та рекомендацій щодо вдосконалення діяльності учасників кримінального провадження, які мають владні повноваження, недопущення та попередження їхніх помилок. Відповідно до вимог МОН

України, у дисертації конкретно зазначено, який метод чи група методів використані під час дослідження яких явищ чи процесів.

Нормативну базу дослідження становлять Конституція України, чинне кримінальне та кримінальне процесуальне законодавство України, постанови Кабінету Міністрів України, Верховного Суду та Пленуму Верховного Суду, Великої палати та Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду, відомчі й міжвідомчі підзаконні нормативно-правові акти з питань здійснення кримінального провадження.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнені матеріали вивчення 120 кримінальних проваджень; рішення Європейського суду з прав людини, зведені дані анкетування 126 слідчих і дізнавачів Національної поліції України, 50 науковців у Вінницькій, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Київській, Одеській, Черкаській, Чернігівській області та в м. Києві з питань розуміння помилок, їх причин та шляхів виправлення.

Поставлені наукові завдання виконані на належному методологічному рівні, що свідчить про те, що дисертант оволодів компетенціями, необхідними для рівня доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у законотворчій, практичній, науковій діяльності та в освітньому процесі, що підтверджено відповідними актами впровадження, розміщеними у додатку Е.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Зміст дисертації характеризується високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Робота має чітко виражений науковий підхід, що дозволило дисертантові аргументовано визначити власну позицію щодо дискусійних проблем при розгляді питань, пов'язаних з помилками учасників кримінального провадження, які мають владні повноваження.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений внутрішньо узгодженою структурою дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів та дев'ять пунктів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 287 сторінок, список використаних джерел складається з 248 найменувань на 26 сторінках.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади дослідження помилок учасників кримінального провадження, які мають владні повноваження» насамперед присвячений історії розвитку та аналізу стану наукової розробленості проблеми. У цій частині дисертації послідовно розглянуті окремі положення історичних документів, в яких йдеться про помилки, й підкреслено, що помилки є явищем соціально-історичним, вони мають місце в усіх сферах

практичної та інтелектуальної діяльності. Послідовно проаналізовані дисертації, підручники, монографії й навчальні посібники та наукові статті, автори яких тією чи іншою мірою розглядали питання помилок у кримінальному провадженні, та зроблено висновок, що нинішній стан розробленості нових підходів до помилок учасників кримінального провадження, не викликає сумнівів щодо необхідності поглиблених досліджень теорії та практики їх професійної діяльності, зокрема під час реалізації ними владних повноважень.

Цікавим і змістовним є дослідження поняття помилки у різних сферах діяльності людини, що надало можливість надати авторське визначення помилки учасників кримінального провадження, які мають владні повноваження, та розглянути різні підстави класифікації помилок. У заключній частині розділу 1 розглянуті причини й умови допущення помилок під час кримінального провадження, надано їхнє авторське визначення, досліджено їхній зміст, спільні положення та відмінності.

Розділ 2 «Помилки учасників кримінального провадження та способи їх виправлення на досудовому розслідуванні» присвячений висвітленню кримінальної процесуальної діяльності представників сторони обвинувачення на вказаній стадії кримінального провадження. Акцентовано увагу на питанні, що помилки слідчого й дізнавача – це ненавмисні порушення закону, недоліки чи бездіяльність, допущені під час розслідування кримінальних правопорушень, будь-яка некоректність у процесуальних діях, зокрема під час формування та прийняття процесуальних рішень компетентною особою, яка є носієм відповідних прав й обов'язків, під впливом неправильного сприйняття фактичних і юридичних обставин досліджуваних подій.

Становить науковий інтерес розгляд співвідношення процесуальних і тактичних помилок, а також помилок слідчого під час проведення ним слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій: затримання та обшуку особи; огляду місця події; допиту й одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб; пред'явлення для впізнання; призначення та проведення експертиз; освідування; помилок під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, об'єднаних у групи для наочності їх розгляду й аналізу.

Щодо розгляду в окремому пункті дисертації помилок дізнавача опонент вважає такий підхід виправданим. Насправді, дізнавач під час провадження дізнання наділяється повноваженнями слідчого. Водночас, у дізнавача є специфічні процесуальні права, відмінні від процесуальних прав слідчого, й саме вони є предметом розгляду в цій частині роботи (проведення процесуальних дій до початку досудового розслідування й прийняття процесуального рішення, якщо не встановлено складу кримінального проступку, можливість проведення більш розширеного переліку негласних слідчих (розшукових) дій під час дізнання, вирішення питання щодо строків дізнання, щодо затримання особи тощо.

Визначаючи процесуально-правові засоби забезпечення виправлення помилок слідчого й дізнавача, звернено увагу на дієвість нагляду прокурора у

формі процесуального керівництва та на судовий контроль на досудовому розслідуванні. Більш детально розглянуті помилки прокурора під час проведення ним низки процесуальних дій, й помилки слідчого судді та способи їх виправлення під час реалізації його повноважень на стадії досудового розслідування.

У розділі 3 «Судові помилки під час застосування кримінального процесуального законодавства на судових стадіях кримінального провадження» спочатку розглянуто поняття, причини та види судових помилок. Проведений аналіз різних підходів до цих питань надав підстави для висновку, що всі вони об'єднані загальною категорією – наявністю невідповідності мети кримінального процесу конкретним практичним результатам дій представників органів судової влади; вказують на невідповідність між судовим рішенням і фактичними обставинами чи законом. Такий підхід надав можливість надати авторське визначення судової помилки, сформулювати перелік її ознак, визначити причини та основні підстави для класифікації судових помилок.

Неабияку зацікавленість викликало ознайомлення з проблемами виявлення, реагування та виправлення помилок в суді першої, апеляційної та касаційної інстанцій, а також під час перегляду судових рішень за нововиявленими чи виключними обставинами. Саме ця частина роботи містить найбільшу кількість як прикладів судових рішень, що ілюструють допущені суддями помилки на різних судових стадіях кримінального провадження та аргументованих пропозицій дисертанта щодо внесення низки змін і доповнень до чинного КПК України, з якими в цілому можна погодитися.

Дисертація виконана здобувачем самостійно, підготовлена зрозумілою, юридично й літературно грамотною державною мовою відповідно до вимог, які ставляться до такого виду наукових праць. Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим МОН України вимогам. Проведений аналіз дисертації дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Кравця Юліана Івановича на тему: «Помилки учасників кримінального провадження, які мають владні повноваження» є завершеним комплексним монографічним дослідженням.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці

Отримані результати дисертації Кравця Юліана Івановича рекомендуються для використання в діяльності закладів вищої освіти, в науково-дослідницьких розробках наукових установ, при написанні статей та монографій, плануванні досліджень за цим напрямом.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

В цілому позитивно оцінюючи аналізовану дисертацію та відмічаючи її відповідність вимогам нормативно-правових документів щодо робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» в частині теоретичного рівня, обґрунтованості положень, висновків, рекомендацій, їх достовірності й наукової новизни, практичної значимості, опонент вважає за доцільне висловити низку зауважень щодо окремих її позицій, що можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час прилюдного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді, зокрема:

1. На початку підрозділу 1.2 дисертант проводить порівняльний аналіз між поняттями «помилка» та «кримінально-процесуальне правопорушення», відокремлюючи їх в основному за формою вини особи, яка їх припустилася. Однак останнє поняття – кримінально-процесуальне правопорушення – на думку опонента, не є усталеним у науковій та навчально-методичній літературі, на відміну від кримінальної, адміністративної, дисциплінарної чи цивільно-правової відповідальності за вчинення відповідного правопорушення. Тож потребує додаткового пояснення позиція дисертанта про те, у яких випадках можна вести мову про помилку, а в яких – про кримінально-процесуальне правопорушення, вид відповідальності, способи його виявлення, наслідки вчинення тощо, аргументуючи власну точку зору.

2. Цілком логічно, що у підрозділі 2.1 (пункт 2.1.1) більше уваги приділено помилкам, допущеним слідчим під час провадження досудового розслідування. У наступному пункті 2.1.2 дисертант звертає увагу на суперечливі й не до кінця визначені положення щодо провадження дізнання, які в основному носять описовий, констатуючий характер. Зокрема, слушно зазначено про низку процесуальних дій, передбачених частиною 3 статті 214 КПК України, які можуть бути проведені дізнавачем до внесення відомостей в ЄРДР. Однак у подальшому деталізоване лише положення щодо вилучення знарядь та засобів вчинення кримінального проступку, речей і документів, що є безпосереднім предметом кримінального проступку або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей. Натомість поза увагою дисертанта залишилися інші цікаві норми – проведення медичного освідування, отримання висновку спеціалістів, зняття показань технічних приладів. З огляду на значний досвід суддівської діяльності дисертанта, цікаво дізнатися, як суди тлумачать ці джерела доказів (частина 1 статті 298¹ КПК України) під час провадження дізнання й які при цьому виникають проблеми.

3. Цікавим є питання, розглянуте в пункті 2.1.3, щодо обґрунтованості повідомлення про підозру й зазначення в цьому документі не лише формулювання підозри, а й доказів, які її доводять. У цій частині роботи наведені позиції інших науковців щодо цього питання, але було б бажано висловити власну точку зору. Зокрема, чи доцільно вказувати у повідомленні про підозру докази, якими вона підтверджується, якщо в судовому засіданні відповідно до засади безпосередності показань, речей і документів ці докази

мають бути сприйняті й оцінені судом та всіма учасниками судового провадження.

4. Неабиякий інтерес викликає низка пропозицій щодо внесення змін і доповнень до чинного КПК України з питань суддівської діяльності. Зокрема, в статті 303 цього Кодексу запропоновано визначити, що в судовому провадженні можуть бути оскаржені такі рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, які призводять до встановлення обмежень конституційних прав особи, до неможливості оскарження вже встановлених правообмежень, до перешкоджання здійсненню ефективного досудового розслідування чи кримінального провадження в цілому. Аналогічний підхід запропоновано визначити й у статті 309 КПК України. Такий алгоритм визначення дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, які можуть бути оскаржені до слідчого судді, та визначення ухвал слідчого судді, на які може бути подано апеляційну скаргу, на думку дисертанта, не лише посилить судовий контроль на стадії досудового розслідування, а зможе зменшити надмірне навантаження загалом на судову систему. Водночас, опонент вважає, що залишається питання щодо низки оцінних понять та небезпеки їхнього розширеного тлумачення й звернення до слідчого судді з питань, що не належать до його компетенції й, навпаки, суттєво збільшать навантаження на суди.

5. Не можна не погодитися з дисертантом в частині, що краще не припускати помилок, проте якщо її виявлено, то важливо якнайшвидше її виправити. До способів виправлення помилок слідчих суддів ним віднесені: 1) апеляція: якщо було винесено рішення, яке містить помилку, то можна звернутися до вищого судового органу з апеляційною скаргою. У такому випадку вищий суд може переглянути рішення та виправити помилку; 2) внутрішні процедури: якщо помилка була здійснена слідчим суддею в межах службових обов'язків, то можна звернутися до внутрішнього контролю або дисциплінарного комітету. У такому випадку слідчий суддя може бути підданий дисциплінарній відповідальності та покаранню за свої дії. Саме цей визначений другим способом потребує свого більш ґрунтовного пояснення – чи можна вважати можливе покарання судді виправленням допущеної ним помилки.

Означені зауваження спрямовані на уточнення чи доповнення окремих положень дисертації, у низці випадків носять спірний чи дискусійний характер та в цілому не впливають на високу позитивну оцінку роботи.

Відсутність порушень академічної доброчесності

У ході вивчення дисертаційного дослідження фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Кравця Юліана Івановича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

1. Дисертація Кравця Юліана Івановича на тему «Помилки учасників

кримінального провадження, які мають владні повноваження», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретну наукову проблему, яка має істотне значення для науки кримінального процесуального права та практичної діяльності щодо законодавчого унормування здійснення кримінального провадження в Україні. Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

2. Кравець Юліан Іванович на підставі публічного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Опонент –
завідувач кафедри кримінального та
кримінального процесуального права
факультету правничих наук
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»,
доктор юридичних наук, професор

Володимир Галаган

«02» жовтня 2024 року

